

Fruns Backe

Fruns Backe vid Veddesta gård

Veddesta förknippas idag med det moderna Järfälla. Men det finns en plats som visar historien bakåt. Den platsen kallas Fruns backe och är ett förhistoriskt gravfält som tillhört Veddesta gård.

Veddesta gård omnämns i skrift för första gången 1485. Namnändelsen på -sta i kombination med gravfältet visar dock att bebyggelsen uppstod under förhistorisk tid, kanske redan under den period som kallas folkvandringstiden och som inföll 400 – 550 e Kr.

Gravplatser berättar

Vid denna tid begravde man sina döda nära gården eller byn, så ett gravfält indikerar alltid förhistorisk bebyggelse. Gravfälten anlades i intilliggande backar och på åkerholmar, alltså mark som inte kunde odlas upp. Men bra odlingsmarker var viktiga för en bosättning. Vid Veddesta fanns förutom bra odlingsmarker och bra betesmarker, skog. Skogen gav inte bara ved och virke, utan också användes för att låta djuren gå på bete.

På gravfältet Fruns backe finns ett sjuttioal synliga gravar. Erfarenhetsmässigt vet man dock att det under markytan döljer sig fler gravar, så k flatmarksgravar. Några arkeologiska utgrävningar har inte ägt rum, men med hjälp av de synliga gravarna kan man datera gravfältet till yngre järnålder (400 – 1100 e Kr). Här finns både stensättningar som kan beskrivas som låga förhöjningar och högar med välvd profil av en typ som brukar dateras till vikingatiden (800 – 1100 e Kr). I gravfältets södra del slingrar sig en bit av den gamla häradsvägen mellan Barkarby och Lövsta och här finns också en liten rest av en hålväg. En hålväg är en förhistorisk väg som slitits ned så att den liknar ett flackt och brett dike. Hålvägen vid Veddesta är ungefär 25 meter lång.

I Veddesta har flera gravfält funnits. Ett undersöktes av arkeologerna 1962, eftersom det skulle byggas industrier på platsen. Flera spännande fynd kom i dagen, däribland ett fragment av ett engelskt silvermynt, präglat under Etelred II, som regerade 979-1016 e Kr. I en annan grav fann man 70 glasfluss-

pärlor och i en tredje ett runbleck av koppar med en inristad besvärjelse. 1980 undersöktes en annan del av samma gravfält. Fynden här utgjordes bl a av spelbrickor av horn, benkammar, glaspärlor, björnklor och ett bronsspanne. De gravarna var från sen folkvandringstid medan de först beskrivna var från vikingatiden. Gravfältet hade alltså använts under femsekhundra år. Det är möjligt att även Fruns backe använts lika länge, men eftersom inga utgrävningar gjorts kan vi inte säga detta säkert.

Vem var "Frun"?

Men varifrån kommer namnet Fruns backe? Ja, vem "frun" syftar på vet ingen. En gissning är att hustrun till någon av Veddesta gårds sentida ägare varit förtjust i platsen och ofta besökt den. Fram till 1950-talet var platsen idylliskt lantlig. Idag är utsikten lite förändrad, men man vänder man ryggen mot industribyggnaderna för att istället blicka upp mot gravfältet, så kan man med lite fantasi föreställa sig hur det såg ut för 1000 år sedan.

Gravfältet, som har nr 38 i Riksantikvarieämbetets fornminnesinventering, skyddas av bestämmelserna i kulturminneslagen. Det innebär att man inte får ta bort, gräva ut, rubba eller täcka över fornlämningarna. Och eftersom platsen är utlagd som parkmark i gällande plan och inte kommer att exploateras så kommer även följande generationer att kunna besöka Fruns backe.

Ingrid Kennersted Bornhall